

Ψηφιδωτά τῆς ἐν Βηθλέεμ ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου ἐκ τῶν χρόνων Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Οἱ πρόλογοι τῶν προηγουμένων τόμων ἐγράφησαν ἵνα παραστήσωσιν ἐν συνόλῳ τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν ἐκάστης τῶν περιόδων περὶ ὧν οἱ τόμοι οὗτοι ἐπραγματεύοντο. Ἄλλ' ὁ νέος Ἑλληνισμὸς περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῷ παρόντι δὲν συνεπλήρωσεν ἔτι τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ στάδιον. Καίτοι παρέστη εἰς μέσον πρὸ ἐτῶν ἑξακοσίων, ἠγωνίσθη ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα καὶ δὲν ἔβαλε τὸν θεμέλιον λίθον τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως εἰμὴ πρὸ ἐτῶν ἐξήκοντα. Δὲν ἐπιτρέπεται λοιπὸν νὰ ἐκτιμηθῇ ἀπὸ τοῦδε ἡ ἱστορικὴ αὐτοῦ ἀξία, ἀφοῦ διατελεῖ ἔτι ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποστολῆς ἣν φαίνεται προωρισμένος νὰ ἐπιτελέσῃ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἔχω ὁμως ἕτερον καθήκον νὰ ἐκπληρώσω. Ὅφειλω νὰ ἐξηγήσω μὲν διατι δὲν ἱστόρησα τὰ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς μεγάλης Ἐπαναστάσεως μέχρι τοῦδε γενόμενα, νὰ ἀναπληρώσω δὲ κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν ἔλλειψιν ταύτην.

Ἀπὸ τοῦ 1204 μέχρι τοῦ 1821 ὁ νέος Ἑλληνισμὸς διέσωσε δι' ἀγῶνων ἀξιομνημονεύτων τὴν ὄντοτητα αὐτοῦ, ἀπειληθεῖσαν δεινῶς καὶ ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ ὑπὸ τῶν Ὀσμανιδῶν, τὸ δὲ οὐδὲν ἦτιον ἀξιομνημόνευτον, ἐδημιούργησε τὰς κοινοτικὰς, τὰς διανοητικὰς καὶ τὰς πολεμικὰς δυνάμεις, δι' ὧν ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1827 ἡ Ἐπανάστασις κατώρθωσεν, εὐκλεῶς ἀθλήσασα καὶ ἐγκαρτερήσασα, νὰ ἰδρῦσῃ τὸ πρῶτον πολιτικὸν ἡμῶν σκῆνωμα. Αἱ περιπέτειαι αὗται τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ δὲν παραβάλλονται βεβαίως πρὸς τὰ μεγαλουργήματα τοῦ πρώτου, τοῦ μακεδονικοῦ καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ· δὲν ἐπέδρασαν ὅπως οὗτοι, ἕκαστος κατ' ἴδιόν τινα τρόπον, εἰς τὴν τύχην τοῦ κόσμου· ἀπέβησαν ὁμως γόνιμοι ἔργων τὰ ὁποῖα περιεποίησαν ἐξαιρετον τιμὴν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα. Δυστυχῶς ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐξηκονταετίας οὔτε τὸ ἐνεστώδες ἡμῶν ἐρρυθμίσθη οὔτε τὸ μέλλον παρεσκευάσθη. Δὲν λέγω διὰ τοῦτο πρέπει τὰ κατ' αὐτὴν ὅλως ν' ἀποσιωπηθῶσιν, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀρκεῖ νὰ συγκεφαλαιωθῶσι μόνον ἐνταῦθα,